

Udskriftsdato: 23. december 2025

2015/1 BTL 180 (Gældende)

Betænkning over Forslag til lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner (Nedlæggelse af den sociale særtilskudspulje)

Ministerium: Folketinget

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner

(Nedlæggelse af den sociale særtilskudspulje)

[af social- og indenrigsministeren (Karen Ellemann)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 27. april 2016 og var til 1. behandling den 9. maj 2016. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Social- og Indenrigsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 2 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og social- og indenrigsministeren sendte den 8. april 2016 dette udkast til udvalget, jf. SOU alm. del – bilag 246. Den 27. april 2016 sendte social- og indenrigsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 4 spørgsmål til social- og indenrigsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

2. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (DF, V, LA og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* i udvalget (S, EL, RV, SF og ALT) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

3. Politiske bemærkninger

Socialdemokraternes medlemmer af udvalget kan ikke støtte regeringens forslag om at nedlægge den sociale særtilskudspulje, som S-R-SF-regeringen indførte i 2013, idet puljen bidrager til at yde en særlig indsats i kommuner, hvor der er en overrepræsentation af borgere med sociale problemer. Puljen er målrettet borgere uden bolig, med psykisk sygdom, problemer med misbrug m.v., lav indkomst, høj arbejdsløshed, på førtidspension, og som kan have kriminalitetsproblemer. Puljen er særligt kommet de udsatte boligområder til gavn.

Konkret har puljen bidraget til at sikre færre hjemløse. Den har bekæmpet kriminalitet i Gellerupparken. Og den har fået flere unge ind på en relevant uddannelse i Bispehaven. De indsatser bør fortsætte, og S kan på den baggrund ikke støtte lovforslaget.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget støtter lovforslaget og ser frem til, at særtilskudspuljen tilgår kommunerne efter en anden fordelingsnøgle end den hidtil anvendte. DF vil således arbejde for, at puljen fremover kommer til at understøtte et mere lige Danmark.

Enhedslistens medlemmer af udvalget mener, at dette lovforslag er drønende asocialt. Lovforslaget vil komme til at betyde, at midler, der i dag går til hjemløse, narkomaner, voldsramte kvinder og andre udsatte, nu bliver taget fra kommunerne. Det er et slag mod de kommuner, som har særlige udfordringer med udsatte borgere.

EL ønsker at udvide den kommunale velfærd med f.eks. flere pædagoger i børnehaverne, bedre rammer for den gode undervisning i folkeskolen og flere hænder i hjemmeplejen og på landets plejehjem. EL vil sætte kommunernes bloktilskud i vejret. Pengene vil EL finde ved f.eks. at rulle sænkninger af topskat og selskabsskat tilbage og droppe indkøb af kampfly til 1 mia. kr. stykket. Det vil kunne give os milliarder af kroner til vores velfærd. Det er et politisk valg, om et flertal i Folketinget vil vælge skattesænkninger og kampfly eller velfærd.

Formålet med den pulje, som regeringen nu foreslår afskaffet, er at styrke kommuners økonomiske muligheder for at yde en særlig indsats over for sociale problemer, hvor der er en overrepræsentation af borgere med sociale problemer. Det drejer sig om udsatte, hjemløse, narkomaner og andre mennesker, der har sociale problemer. Hvis regeringen ønsker at gøre noget for kommuner, der er svært stillet, skal dette problem først og fremmest løses ved at tilføre flere midler til kommunerne, og ikke – som regeringen lægger op til i forbindelse med den kommende økonomiaftale mellem regeringen og KL – ved at tilføre kommunerne færre midler.

Fordelingen af midlerne fra puljen foregår ud fra objektive kriterier ved hjælp af en objektiv fordelingsnøgle. Den sociale særtilskudspulje skal ses i sammenhæng med den udligningsreform, der blev vedtaget i 2012. Her skete der det, at en række større byer på retfærdig vis i højere grad skulle betale til kommuner, der havde stigende udfordringer. Det er kun fair. Men den sociale særtilskudspulje var samtidig et plaster på såret, fordi mange af de kommuner, der skulle betale, samtidig havde en overrepræsentation af borgere med sociale problemer. Det er derfor useriøst at tage diskussionen om den sociale særtilskudspulje uden for den samlede diskussion af en revideret udligningsordning.

Med det her forslag undgår regeringen f.eks. også at skulle forholde sig til, at nogle af de virkelig rige kommuner ikke skal betale mere. Og det er tilfældigvis rige kommuner, hvor regeringen har mange vælgere, men som ikke har særlig store problemer med udsatte borgere. Regeringens og blå bloks højborgere i Nordsjælland kommer f.eks. ikke til at betale til fattige kommuner med afskaffelsen af den sociale særtilskudspulje. Alle kommuner bør have økonomisk mulighed for at give borgerne den samme service. Derfor skal de mellemkommunale udligningsordninger ændres, så de sikrer den nødvendige omfordeling. Så det er bestemt meget muligt, at nogle af de større byer skal bidrage mere. Det vil EL gerne diskutere, men EL mener, at det er dybt useriøst ikke at tage dette som en samlet diskussion, og i den samlede diskussion indgår også den sociale særtilskudspulje.

Lovforslaget vil tage 420 mio. kr. fra kommunerne og komme dem i statskassen, hvor de kan indgå i råderummet – og f.eks. blive brugt til skattelettelser. Så siger regeringen, at der i forbindelse med finansloven skal laves en ny særtilskudspulje. Men det er en fugl på taget. Og det fremgår ikke af lovforslaget, hvor mange penge der er tale om i denne nye pulje. Det ville have klædt regeringen at komme med en model for denne nye særtilskudspulje, samtidig med at regeringen fremsætter ønsket om at afskaffe den sociale særtilskudspulje. Det fremgik desuden tydeligt af 1. behandlingen, at der kun er et flertal i Folketinget, der vil afskaffe den nuværende pulje. Der er ikke konstateret et flertal, der vil lave en ny pulje. Derfor er det højst usikkert, hvad pengene ender med at gå til.

EL ønsker at styrke velfærden i kommunerne ved at tilføre flere midler. EL ønsker at lave en revideret udligningsordning, der sikrer en styrket omfordeling mellem kommunerne. Men EL kan på ingen måde støtte dette lovforslag.

Liberal Alliances medlemmer af udvalget støtter lovforslaget og nedlæggelsen af den sociale særtilskudspulje, men vil ikke på nuværende tidspunkt forpligte sig til at prioritere midler til kommunerne eller til at oprette en ny særtilskudspulje. LA vil i stedet afvente de konkrete drøftelser i forbindelse med finanslovsforhandlingerne for 2017.

Radikale Venstres medlemmer af udvalget stemmer imod lovforslaget ved 3. behandling. Særtilskuddenes formål var og er, at kommuner med områder med en overrepræsentation af borgere med sociale problemer kunne få andel i særtilskuddene. Det havde således ikke noget at gøre med en kommunes økonomiske situation i øvrigt. Det var de mest udsatte og sårbare borgere, der fik en ny håndsrekning.

Kommuner på vestegnen vil mærke nedlæggelsen af puljen. Det vil de store bykommuner også, da det er der, der er boligområder med overrepræsentation af borgere med sociale problemer. Regeringens planer med midlerne er ikke klare. Derfor kan RV ikke støtte en nedlæggelse af puljen.

Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget vil stemme nej til lovforslaget. SF erkender, at der er enkelte store bykommuner, som modtager penge fra tilskuddet, og hvis økonomi ud fra en samlet og gennemsnitlig betragtning er rimelig. Endelig viser ministerens svar på spørgsmål 1, at der er en række kommuner med lavt skattegrundlag, som primært er nettobidragydere til den sociale særtilskudspulje.

Dette er dog langt fra tilfældet for alle kommuner, eksempelvis skal en række vestegnskommuner, bl.a. Ishøj Kommune med mange sociale udfordringer, finde ca. 8 mio. kr. ekstra til næste år, fordi deres sociale særtilskud forsvinder. Dette træk kommer oven i de budgetproblemer, disse kommuner har som følge af omprioriteringsbidraget.

Derfor synes SF, at regeringen burde have tilkendegivet i forbindelse med lovforslaget, at de fattigste kommuner, der her i 2016 modtager tilskuddet, ville blive kompenseret som følge af vedtagelsen af dette lovforslag. Dette er ikke tilfældet, eftersom regeringen vil tilbageføre tilskuddet til det almindelige bloktilskud.

Alternativets medlemmer af udvalget støtter ikke lovforslaget. Regeringen ønsker at nedlægge puljen for muligvis at oprette en ny; regeringen vil drøfte det som et led i finanslovsforhandlingerne for 2017. Alternativet ønsker ikke at gamble med de udsatte i samfundet, hvilket vi mener at man gør ved at nedlægge puljen, uden at man med det samme opretter en ny. Men Alternativet anerkender også, at andre kommuner end Danmarks største kommuner har udfordringer med boligområder med en stor andel af socialt udsatte, og derfor anerkender vi også, at det kan være fornuftigt at prioritere kommuner i en svær økonomisk situation.

ALT finder det dog ikke rimeligt, at regeringen ønsker at nedlægge puljen, uden at kommunerne kender deres økonomiske situation for det kommende år i forbindelse med budgetlægningen, og ALT finder det problematisk at sætte kommunerne i en situation, hvor de må vente til finanslovsforhandlingerne, før de kender deres økonomiske situation vedrørende socialt udsatte. Af udvalgsbehandlingen vurderes det ligeledes som usikkert, hvorvidt der overhovedet er tilstrækkelig opbakning til oprettelsen af en ny pulje, hvorfor prioriteringen af de udsatte borgere potentielt forsvinder ved nedlæggelse af puljen i dens nuværende form, ligesom puljens størrelse og fordelingskriterier er uvisse. Nedlæggelsen af den sociale særtilskudspulje risikerer således at bidrage til større ulighed i Danmark. På den baggrund kan Alternativet ikke støtte forslaget.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Karin Nødgaard (DF) nfmd. Susanne Eilersen (DF) Karina Adsbøl (DF)

Jens Henrik Thulesen Dahl (DF) Dorthe Ullemose (DF) Karina Due (DF) Jakob Engel-Schmidt (V)

Carl Holst (V) Jane Heitmann (V) Hans Andersen (V) Thomas Danielsen (V) Anni Matthiesen (V)

Henrik Dahl (LA) Laura Lindahl (LA) Anders Johansson (KF) Karen J. Klint (S) Malte Larsen (S)

Orla Hav (S) Pernille Rosenkrantz-Theil (S) fmd. Troels Ravn (S) Trine Bramsen (S) Yildiz Akdogan (S)

Rune Lund (EL) Pernille Skipper (EL) Torsten Gejl (ALT) Marianne Jelved (RV) Johannes Lebech (RV)

Trine Torp (SF) Karsten Hønge (SF)

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	46	Socialistisk Folkeparti (SF)	7
Dansk Folkeparti (DF)	37	Det Konservative Folkeparti (KF)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	34	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Enhedslisten (EL)	14	Siumut (SIU)	1
Liberal Alliance (LA)	13	Tjóðveldi (T)	1
Alternativet (ALT)	10	Javnaðarflokkurinn (JF)	1
Radikale Venstre (RV)	8		

Oversigt over bilag vedrørende L 180

Bilagsnr.	Titel
1	Høringsnotat og høringssvar, fra social- og indenrigsministeren
2	Udkast til tidsplan for behandling af lovforslaget
3	Tidsplan for behandling af lovforslaget
4	1. udkast til betænkning
5	2. udkast til betænkning
6	3. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 180

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om de kommunaløkonomiske konsekvenser af nedlæggelsen af den sociale særtilskudspulje, til social- og indenrigsministeren, og ministerens svar herpå
2	MFU spm. om størrelse på pulje, til social- og indenrigsministeren, og ministerens svar herpå
3	MFU spm. om garanti for, at der ikke tages midler fra kommunerne, til social- og indenrigsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om at kompensere de fattigste kommuner, der mister særtilskuddet, til social- og indenrigsministeren, og ministerens svar herpå